

Joop Jukema, Theunis Piersma, Jan B. Hulscher, Erik J. Bunschoek, Anita Koolhaas en Arend Veenstra. GOUDPLEVIEREN EN WILSTERFLAPPERS: eeuwenoude fascinatie voor trekvogels. Fryske Akademie, Ljouwert / KNNV Uitgeverij, Utrecht 2001. ISBN 90 5011 147 5. Prijs ong. E 27,25.

Hoewel Groningers en Friezen nogal eens op elkaar afgeven, hebben ze eigenlijk veel gemeen. Wilsters bijvoorbeeld. Zowel in het Fries als in het Gronings duidt men daarmee Goudplevieren aan. In beide provincies komen deze vogels veel voor en worden ze al eeuwenlang gevangen met netten, een bezigheid die in beide talen wilsterflappen heet. Vroeger gebeurde dat om den brode, tegenwoordig alleen nog in dienst van wetenschappelijk onderzoek. Waarmee een cultuurhistorisch fenomeen is verbonden met de moderne biologie. Die verbinding is precies waar het de auteurs van dit boek om te doen is: "Het gaat over werelden die in de ogen van de meeste mensen erg ver uit elkaar liggen maar in onze beleving elkaar juist prachtig aanvullen", schrijven Joop Jukema en Theunis Piersma in hun voorwoord. De verbindende kracht is de

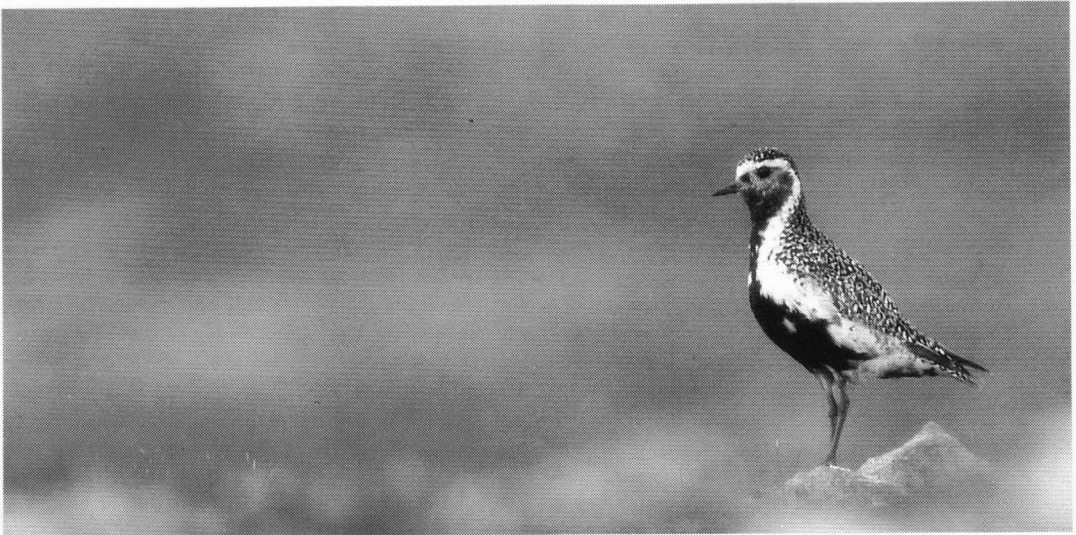
"fascinatie voor trekvogels" uit de ondertitel. De auteurs slagen er voortreffelijk in die fascinatie over te brengen.

Jukema en Piersma zijn duidelijk de drijvende krachten geweest achter dit boek, waarvan de complete auteurslijst overigens een hoog Avifauna-gehalte heeft: vier van de zes auteurs zijn lid van onze vereniging. Met ook hier verschillende Fries-Groningse dwarsverbanden.

Afgezien van een beknopt inleidend portret van de Goudplevier en een toekomstblik aan het slot bestaat het boek uit twee delen. Het eerste gaat over het wilsterflappen en de flappers, het tweede over de kennis die door al dat vangen, ringen, meten en wegen is vergaard ('De oogst van onderzoek'). Verstokte vogelaars zullen wellicht geneigd zijn het eerste deel over te slaan. Daarmee zouden ze zich tekort doen, want het is een met liefde en vaart geschreven verhaal, vol kleurrijke anekdotes en sappige citaten. Het vergelijken van de soms wat ruwe Friese uitspraken en de zakelijke Nederlandse vertalingen is een vermaak op zich. De wat mij betreft soms wel erg uitgesponnen biografieën van flappersfamilies staan keurig in aparte tekstkaders, zodat ze de lopende tekst niet vertragen.

Het tweede deel begint met een ontdekking die niet voortkomt uit recente vangerij, maar uit verhalen van oudere wilsterflappers. Zij vingden vroeger hartje winter vaak een kleiner en vetter type goudplevier met een snellere, wendbaarder vlucht. Onafhankelijk van elkaar geven ze deze 'lytse swarte' respectievelijk 'lutke graauwkes' dezelfde kenmerken, die duidelijk maken dat het om Aziatische Goudplevier (een aparte soort) moet zijn gegaan. Op dezelfde manier weten de auteurs ook aannemelijk te maken dat vroeger aan de Zuiderzeekust Dunbekwulpen voorkwamen.

Een ontdekking van een heel andere orde betreft de aantallen Goudplevieren die ons land op trek en in de winter aandoen. Vrijwel alle tellingen – ook die in Groningen – wijzen op achteruitgang. Analyse van de wilstervangsten brengt de auteurs echter tot de conclusie dat de aantallen juist zijn toegenomen! Via een even inge-

Goudplevier, Noorwegen juli '98

foto Johan de Jong

nieuze als simpele redenering maken ze duidelijk dat het vangstsucces als maat voor de aantallen Goudplevieren kan dienen. De toename houdt waarschijnlijk verband met grotere overleving van eerstejaarsvogels als gevolg van verminderde jachtdruk.

De (reële) afname van het aantal Goudplevieren in binnenlandse graslandgebieden is waarschijnlijk gecompenseerd door toename aan de waddekust. Je zou verwachten dat deze verschuiving terug te vinden moet zijn in de resultaten van de wadvogeltellingen, maar daarover wordt vreemd genoeg in dit boek met geen woord gerept.

Goudplevieren en wilsterflappers is vlot geschreven. De foto's van Jan van de Kam zijn mooi en vooral zeer illustratief, de vormgeving is aangenaam rustig. Een paar puntjes van kritiek: het schilderij uit 1616 (p. 44-45) is veel te klein weergegeven. Datgene waar het volgens de tekst om gaat, namelijk de vanginstallatie die op het schilderij is afgebeeld (het oudste bewijs van wilstervangst!), valt daardoor niet te ontdekken. Ook de vliegende Goudplevieren op pagina 177, met verschillende overgangsstadia van zomer naar winterkleed, zijn veel te klein afgedrukt, zodat het effect wegvalt. Lichtelijk storend zijn sommige fotobijchriften die wel erg nadrukkelijk omschrijven wat de lezer zo ook wel ziet ('Een groep wilsters in de lucht boven een Fries weidelandschap').

Het zijn heel kleine smetjes op een bijzonder boek. Van harte aanbevolen aan oprechte Friezen, rechtgeaarde Groningers en aan alle vogelliefhebbers.

Henk van den Brink